

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Θυσία για την πατρίδα

Τίτλος:

«Θυσία για την πατρίδα»

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ – ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΠΙΤΖΕΛΕΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Θυσία για την πατρίδα

Δημιουργός

Παναγιώτα – Κυριακή Μπιτζελέρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2012

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ενότητα 2^η: «Θυσία για την πατρίδα» [Λυσίας, «Επιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς» 79 - 81]

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ταυτότητα μαθητών:

Εξοικείωση με την εργασία σε ομάδες, τη δημιουργία κειμένων και παρουσιάσεων στον Η/Υ, την πλοήγηση στο διαδίκτυο, γνώση της έννοιας του *πολυτροπικού κειμένου* και όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξοικείωση με τη δημιουργία τέτοιων κειμένων.

Ταυτότητα εκπαιδευτικού και προεργασία:

Γνώση δημιουργίας διαδικτυακών εννοιολογικών χαρτών και ιστολογίου του μαθήματος, ενδεχομένη συνεργασία με τον καθηγητή πληροφορικής για τη χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής, αλλά και για τη βοήθειά του σε όσους μαθητές τη χρειαστούν.

Υλικοτεχνική υποδομή σχολικής μονάδας:

Προϋποτίθεται η ύπαρξη Η/Υ, σύνδεσης στο διαδίκτυο και βιντεοπροβολέα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές συνεργαζόμενοι σε ομάδες «ανακαλύπτουν» το νόημα του κειμένου και διατυπώνουν οι ίδιοι τη μετάφρασή του μέσω συντακτικής επεξεργασίας κατά κώλα, η οποία συμβάλλει στην ανάδειξη των νοηματικών σχέσεων, και μέσω αντιπαραβολής με άλλες μεταφραστικές εκδοχές που τους δίνονται.

Σε επόμενο στάδιο, αφομοιώνουν βιωματικά το νόημα του κειμένου συσχετίζοντας τις αξίες που αναδεικνύονται με τα ισχύοντα σήμερα. Τα τελικά τους

συμπεράσματα παρουσιάζονται στους συμμαθητές τους με τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων με τη βοήθεια των ΤΠΕ.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι μαθητές καλούνται να προσεγγίσουν το νόημα και τις ιδέες του κειμένου και να συνθέσουν τη μετάφρασή του μέσω της εμπλοκής τους σε δραστηριότητες οι οποίες αξιοποιούν τη δημιουργικότητά τους. Εφαρμόζονται οι παιδαγωγικές αρχές της *βιωματικότητας, της συνεργατικής μάθησης και της αυτενέργειας*. Οι μαθητές ασκούνται στην επίλυση ενός προβλήματος (η απόδοση της μετάφρασης του κειμένου) και διαμορφώνουν την ταυτότητά τους αναπτύσσοντας την κρίση τους και την ενεργό συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Οι μαθητές αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και «ανακαλύπτουν» μόνοι τους τη γνώση δημιουργώντας και «διαβάζοντας» πολυτροπικά κείμενα (Cope & Kalantzis, Kress & van Leeuwen). Ο ρόλος του διδάσκοντος είναι *συνεργατικός και καθοδηγητικός* (Vygotsky).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές / μαθήτριες:

- Αντιλαμβάνονται τη σημασία που απέδιδαν οι αρχαίοι Έλληνες στην τιμή, την υστεροφημία, τον ηρωισμό και την αυτοθυσία για χάρη της πατρίδας.
- Προβληματίζονται για τη σύγχρονη αντίληψη περί θυσίας, ηρωισμού και ανταπόδοσης τιμών.
- Αναζητούν παραδείγματα θυσίας, ηρωισμού κλπ. από τη σύγχρονη πραγματικότητα, από τον ελληνικό και διεθνή χώρο, και εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με ό,τι ίσχυε στο παρελθόν.
- Διαμορφώνουν και διατυπώνουν τη δική τους θέση μέσω του διαλόγου και της ανταλλαγής απόψεων με τους συμμαθητές τους.

- Αντιλαμβάνονται τη διαχρονικότητα της έννοιας του ηρωισμού και της θυσίας, και τις μεταβολές που αυτές υφίστανται αναλόγως με την κοινωνική ταυτότητα του ατόμου.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες:

- Ασκοούνται στην αποδόμηση του αρχαίου ελληνικού λόγου, κατανοώντας τις νοηματικές συνδέσεις και σχέσεις που υποδηλώνουν οι συντακτικοί όροι. Συνειδητοποιούν ότι η γλώσσα είναι ένα οργανωμένο δίκτυο που προσφέρει τη δυνατότητα στους χρήστες της να ανταλλάσσουν νοήματα και, συνεπώς, να επικοινωνούν.
- Αποδίδουν το αρχαίο κείμενο στα νέα ελληνικά συγκρίνοντας μεταφραστικές εκδοχές και αξιοποιώντας τις πληροφορίες του σχολικού εγχειριδίου.
- Εντοπίζουν τα γλωσσικά μέσα – τους εκφραστικούς τρόπους που χρησιμοποιεί ο ρήτορας στο αρχαίο κείμενο και προβαίνουν στην απόδοσή τους στα νέα ελληνικά, ώστε ο ρητορικός λόγος να παραμένει πειστικός και ως εκ τούτου αποτελεσματικός. Διαμορφώνουν το ύφος του κειμένου ανάλογα με την περίσταση της επικοινωνίας (εν προκειμένω: επιτάφιος λόγος).
- Δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα με τη χρήση ΤΠΕ.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές / μαθήτριες:

- Έρχονται σε επαφή με το κειμενικό είδος του ρητορικού λόγου και συγκεκριμένα του επιταφίου λόγου, και κατανοούν σε γενικές γραμμές τις αρετές εκείνες που του προσδίδουν πειστικότητα.
- Δημιουργούν αλλά και «αποκωδικοποιούν» πολυτροπικά κείμενα και στέκονται κριτικά απέναντί τους. Διαχειρίζονται την «πληροφορία» που

αντλούν από ποικίλες πηγές π.χ. βίντεο, εικόνες, σκίτσα, έργα τέχνης, λογοτεχνικά κείμενα κλπ.

- Καλλιεργείται η αίσθηση αυτοσυνειδησίας και η κριτική σκέψη, χαρακτηριστικά απαραίτητα σε πολίτες με ελεύθερη και υπεύθυνη προσωπικότητα.
- Ασκούνται στη σύγκριση, στη σύνθεση και στην παρουσίαση δεδομένων.
- Καλλιεργούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.
- Μαθαίνουν να συνεργάζονται. Παίρνουν πρωτοβουλίες και επωμίζονται την ευθύνη του ρόλου που αναλαμβάνουν στην ομάδα τους. Διαχειρίζονται και επιλύουν συγκρούσεις και προβλήματα που προκύπτουν στην πορεία της δραστηριότητας.
- Αναζητούν και αξιοποιούν (επιλέγοντας ό,τι θεωρούν χρήσιμο και ορθό) πληροφορίες από ποικίλες πηγές (βιβλίο, ιστότοποι, μηχανές αναζήτησης, λογισμικά).

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να καλλιεργήσουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.
- Να παίρνουν πρωτοβουλίες και να συμμετέχουν ενεργά.
- Να λύσουν ένα πρόβλημα ακολουθώντας μια πορεία.
- Να προσεγγίσουν οι ίδιοι τη γνώση και να την επεξεργαστούν συνεργαζόμενοι με τους συμμαθητές τους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η παραδοσιακή διδασκαλία του κειμένου κάθε ενότητας στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, λόγω της αποσπασματικότητάς του αλλά και της πίεσης του χρόνου για την κάλυψη της ύλης, συνήθως στηρίζεται στην καθοδήγηση του δασκάλου (καθοδηγούμενες ερωτήσεις, καθ' υπαγόρευση μετάφραση κ.ά.). Οι μαθητές

περιορίζονται στο να διαβάσουν το εισαγωγικό σημείωμα και να απαντήσουν στις ερωτήσεις που ακολουθούν, παπαγαλίζοντας την απόδοση του κειμένου, που συνήθως την έχουν βρει έτοιμη, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της εξέτασης. Η ερμηνευτική προσέγγιση μένει σε αρκετά επιφανειακό επίπεδο και δεν υπάρχει σύνδεση του νοήματος με τη σημερινή πραγματικότητα και την καθημερινότητα του μαθητή. Ο μαθητής εμπλέκεται ελάχιστα στη διαδικασία, δεν παίρνει πρωτοβουλίες και είναι σχεδόν πάντοτε παθητικός δέκτης. Η αρχαία ελληνική γλώσσα ταυτίζεται με κάτι παλιό, ξένο, αδιάφορο, άχρηστο και δεν αντιμετωπίζεται ως φορέας ιδεών και νοήματος. Με αφορμή τον παραπάνω προβληματισμό, λοιπόν, στόχος του σεναρίου είναι ένα είδος διδασκαλίας που υπολογίζει περισσότερο στην ερευνητική περιέργεια των μαθητών και λιγότερο στην καθοδήγηση από τον διδάσκοντα, προωθώντας παράλληλα την ύλη, όπως αυτή ορίζεται από το [Πρόγραμμα Σπουδών](#).

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η ενότητα εντάσσεται στην ύλη της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας της Γ΄ Γυμνασίου. Η επεξεργασία του αρχαίου κειμένου, ως προς τη μετάφραση, τη σύνταξη και την ερμηνεία του, εντάσσεται στη σχολική ύλη. Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση γίνεται επέκταση της διδασκαλίας και αφιερώνονται επιπλέον διδακτικές ώρες σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές στο παρόν σενάριο χρησιμοποιούν ΤΠΕ για να εντοπίσουν την πληροφορία που χρειάζονται αλλά και για να την παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους. Αναπτύσσουν, συνεπώς, δεξιότητες χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή, αναζήτησης και αξιολόγησης πληροφοριών από διαδικτυακές πηγές. Οπτικοποιούν τις σχέσεις στον συνταγματικό άξονα της γλώσσας και με αυτόν τον τρόπο τις καθιστούν πιο εύληπτες και κατανοητές. Οι ΤΠΕ παραμένουν ένα σημαντικό εργαλείο που βοηθά τους μαθητές να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν δικά τους *πολυτροπικά κείμενα* σε ένα περιβάλλον κριτικής μάθησης. Συμπληρωματικά, οι

μαθητές εξοικειώνονται με τη χρήση νέων λογισμικών, όπως οι εννοιολογικοί χάρτες, και νέων ψηφιακών γραμματισμών, όπως τα ιστολόγια.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 2^η: [Θυσία για την πατρίδα](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-Λυσίας, [«Επιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς» 79 - 81](#). Στο *Lysias*. 1930. Ed. W. R. M. Lamb. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd:

1. Μετάφραση - σχόλια Σ. Τζουμελέας. Στο *Λυσίας. Λόγοι Ι-ΙΙ*. χ.χ. [1939]. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος και

2. Μετάφραση, περίληψη, σχόλια, ερμηνεία Γ. Α. Ράπτης. Στο *Λυσίας ΙΙΙ, Οι πανηγυρικοί του λόγου*. 2004. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.

-Οδηγός Βιβλιογραφίας Νεοελληνικών Μεταφράσεων της Αρχαιοελληνικής Γραμματείας: [Επιτάφιοι Λόγοι](#). [15/10/2012]

Ιστοσελίδες

[CmapTools](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Έχει προηγηθεί η ανάγνωση του εισαγωγικού σημειώματος και η ενημέρωση των μαθητών σχετικά με το επικοινωνιακό πλαίσιο (επιτάφιος λόγος) και το ιστορικό πλαίσιο του κειμένου (Κορινθιακός Πόλεμος).

Α΄ Φάση

Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες [[Ομάδα 1](#), [Ομάδα 2](#), [Ομάδα 3](#), [Ομάδα 4](#)] ανάλογα με την προτίμησή τους. Ο διδάσκων φροντίζει ώστε σε κάθε ομάδα να υπάρχει ένας τουλάχιστον μαθητής εξοικειωμένος αρκετά με τους υπολογιστές. Μοιράζεται στους μαθητές το Φύλλο Εργασίας, που τους κατευθύνει σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Κάθε ομάδα έχει έναν υπολογιστή και μπαίνοντας στην ιστοσελίδα της τάξης οι μαθητές ανοίγουν τον [διαδικτυακό εννοιολογικό χάρτη](#), ο οποίος έχει κατασκευαστεί από τον διδάσκοντα. Στην οθόνη προβάλλεται όλο το κείμενο και -ανάλογα με την ομάδα- είναι μαρκαρισμένο με έντονη γραφή και το αντίστοιχο -διαφορετικό κάθε φορά- απόσπασμα που καλούνται να επεξεργαστούν. Οι μαθητές συμπληρώνουν τον εννοιολογικό χάρτη με λέξεις/φράσεις του κειμένου απαντώντας σε ερωτήσεις όπως «ποιος δρα;», «σε τι ή σε ποιον μεταβαίνει η ενέργεια του ρήματος;», «πότε, πού ή πώς συμβαίνει κάτι;». Με αυτόν τον τρόπο, ανακαλύπτουν τις συντακτικές/νοηματικές σχέσεις που συνδέουν τα διάφορα κώλα. Στο σημείο αυτό, μπορούν να συμβουλευτούν και τα γλωσσικά σχόλια [του σχολικού εγχειριδίου](#), το οποίο βρίσκουν στο Ψηφιακό Σχολείο.

Εφόσον ολοκληρώσουν τον εννοιολογικό χάρτη, καλούνται να συντάξουν μία σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά απαντώντας σε μια ερώτηση σχετική με το νόημα της περιόδου που έχουν αναλύσει. Σκοπός είναι να περάσουν από το μέρος (κατά κώλα ανάλυση) στο όλον (νόημα περιόδου). Αφού ολοκληρώσουν το κείμενό τους, το αποθηκεύουν στον φάκελό τους και κατόπιν διαβάζουν [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#), τις οποίες βρίσκουν στα Σώματα κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Τελειώνουν τη δραστηριότητα επιλέγοντας στοιχεία από τις διαφορετικές μεταφραστικές εκδοχές και τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου τους και καλούνται να συντάξουν οι ίδιοι τη δική τους μεταφραστική εκδοχή, τεκμηριώνοντας τις επιλογές τους με βάση το είδος του λόγου (επιτάφιος) αλλά και τον εννοιολογικό χάρτη που κατασκεύασαν πρωτίτερα. Αποθηκεύουν και πάλι τη δουλειά τους, εκτυπώνουν τη μετάφρασή τους και ετοιμάζονται να την παρουσιάσουν και να τη συζητήσουν στην ολομέλεια της τάξης.

Στο τέλος, με την προτροπή του διδάσκοντος η κάθε ομάδα μπορεί να ξανακοιτάξει την απάντηση που είχε δώσει στη νοηματική ερώτηση και να αναρωτηθεί εάν τώρα θα άλλαζε ενδεχομένως κάτι και γιατί. Ο διδάσκων αξιολογεί τα παραγόμενα κείμενα στο σύνολό τους (παράγραφος, μετάφραση χωρίου) αλλά και τους συμπληρωματικούς εννοιολογικούς χάρτες τής κάθε ομάδας και την παρουσίασή τους.

Β' Φάση

Οι μαθητές εργάζονται και πάλι σε τέσσερις ομάδες. Όμως η σύνθεση των ομάδων είναι διαφορετική και όχι τυχαία. Οι τέσσερις νέες ομάδες φτιάχνονται με ένα μέλος από τις προηγούμενες. Σκοπός των ομάδων αυτών είναι στο [νέο Φύλλο Εργασίας](#) που έχουν μπροστά τους να «κολλήσουν» τα κομμάτια που ετοίμασε ο καθένας από τη δουλειά που έκανε στην προηγούμενή του ομάδα και να συντάξουν τη μετάφραση όλου πια του κειμένου σε λόγο νέο ελληνικό που να τους ικανοποιεί όλους. Πάλι μπορούν να βοηθηθούν από τις παράλληλες μεταφράσεις των Σωμάτων κειμένων, τα γλωσσικά σχόλια του σχολικού εγχειριδίου και τον δικό τους εννοιολογικό χάρτη.

Μόλις ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα, αποθηκεύουν τις μεταφράσεις τους και παρουσιάζονται όλες στην ολομέλεια. Σκοπός τώρα είναι μέσω γόνιμης συζήτησης και αναπτύσσοντας κριτική σκέψη και λόγο με επιχειρήματα οι μαθητές να συμφωνήσουν στο κείμενο που θεωρούν καταλληλότερο ή/ και να προβούν σε επιπλέον διορθώσεις. Ο διδάσκων καθοδηγεί τα μέλη των ομάδων με ερωτήσεις, προκειμένου να εστιάσει σε συντακτικά ή γραμματικά φαινόμενα που τον ενδιαφέρουν (π.χ. μετάφραση μετοχής ή απαρεμφάτων). Μπορεί να επαναλάβει, να φωτίσει περαιτέρω ή και να προετοιμάσει -μέσω του εντοπισμού- τη διδασκαλία αυτών των φαινομένων. Επίσης, ο διδάσκων με ερωτήσεις προς την ολομέλεια μπορεί να αξιολογήσει το βαθμό εμπέδωσης του νοήματος του κειμένου. Η αξιολόγηση εδώ μπορεί επίσης να εστιάζει στην αποτελεσματικότητα και στην

ευστοχία της μετάφρασης που τελικά επιλέχθηκε και στην επιχειρηματολογία που ανέπτυξε η κάθε ομάδα.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας γίνεται και ετεροαξιολόγηση μεταξύ των ομάδων, προκειμένου να επιλεγεί η πιο δόκιμη μεταφραστική εκδοχή. Τα κριτήρια της δόκιμης μετάφρασης μπορεί να είναι η πιστότητά της στο αρχαίο κείμενο και η σωστή έκφραση σε νεοελληνικό λόγο.

Στο τέλος αυτής της φάσης, οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν τα επίθετα που υπάρχουν στο κείμενο και να παρατηρήσουν αφενός την τριπλή επανάληψη του «αθάνατος» και τη χρήση του υπερθετικού βαθμού. Στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν πώς αυτά τα «μέσα» προσδίδουν μεγαλοπρέπεια στον λόγο και συνεπώς δεν αποτελούν καθόλου τυχαίες επιλογές του ρήτορα, και να προσπαθήσουν να τα χρησιμοποιήσουν πιο συνειδητά στις δικές τους μεταφραστικές αποδόσεις. Τέλος, η παραπάνω παρατήρηση αποτελεί και ιδανική, κατά τη γνώμη μου, μετάβαση στη γραμματική της ενότητας (σχηματισμός παραθετικών).

Γ' Φάση

Στην τρίτη και τελευταία φάση του σεναρίου, οι μαθητές καλούνται να εκφράσουν την ταυτότητά τους απαντώντας ελεύθερα σε μια ερώτηση που αναδεικνύει μία κάθε φορά από τις βασικές ιδέες του κειμένου και η οποία βρίσκεται σε [γέο Φύλλο Εργασίας](#) που τους δίνεται. Στους μαθητές επισημαίνεται ότι πρέπει να πουν ελεύθερα την άποψή τους για αυτό που θεωρούν ότι συμβαίνει σήμερα, στο παρόν τους, αλλά και για ό,τι έχουν ακούσει/διαβάσει μέχρι τώρα, και ότι το κείμενό τους μπορεί να είναι πολυτροπικό (να περιέχει βίντεο, εικόνες, κείμενο, τραγούδια, ποιήματα κ.ά.) Εάν υπάρχει χρόνος, αυτή η φάση μπορεί να επεκταθεί χρονικά και να γίνει Σχέδιο Εργασίας - Project. Τα πολυτροπικά κείμενα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ετεροαξιολόγησης των ομάδων με κριτήριο τη σφαιρική προσέγγιση του θέματος και την πρωτοτυπία της παρουσίασης.

Συνολικά, μετά το πέρας της όλης δραστηριότητας θα ήταν ενδιαφέρον οι μαθητές να προβούν και σε αυτοαξιολόγηση σχετικά με τον ρόλο τους στην ομάδα (κατανομή έργου, ενεργοποίηση, συντονισμός) και ο διδάσκων να δώσει προς απάντηση με τη μορφή πρόχειρης εξέτασης τις νοηματικές ερωτήσεις που είχαν δοθεί στη Φάση Α, με σκοπό να διαπιστώσει αν έχει κατακτηθεί και το γνωστικό αντικείμενο.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ Φάση

ΟΜΑΔΑ 1

- Να μπειτε στο ιστολόγιο της τάξης και να ανοίξετε τον εννοιολογικό χάρτη με το όνομα της ομάδας σας.
- Να συμπληρώσετε τον εννοιολογικό χάρτη, ανιχνεύοντας τις σχέσεις στις λέξεις/φράσεις της περιόδου: «Ωστε ... κάλλιστον». Μπορείτε να συμβουλευτείτε τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου, ανατρέχοντας [στη σχετική ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου.
- Να απαντήσετε συντάσσοντας μία σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά στην παρακάτω ερώτηση: «Ποιους θεωρεί ευτυχισμένους ο ρήτορας;».
- Να αποθηκεύσετε το Φύλλο Εργασίας σας στο ιστολόγιο.
- Να διαβάσετε τις [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#) της περιόδου.
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν είναι ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, που διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κλπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.
- Να ξαναδιαβάσετε τώρα την απάντηση που δώσατε στη νοηματική ερώτηση. Θα προσθέτατε ή θα αφαιρούσατε κάτι και γιατί;

ΟΜΑΔΑ 2

- Να μπειτε στο ιστολόγιο της τάξης και να ανοίξετε τον εννοιολογικό χάρτη με το όνομα της ομάδας σας.
- Να συμπληρώσετε τον εννοιολογικό χάρτη, ανιχνεύοντας τις σχέσεις στις λέξεις/φράσεις της περιόδου: «Καὶ γὰρ τοὶ ... διὰ τὴν ἀρετὴν». Μπορείτε να συμβουλευτείτε τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου, ανατρέχοντας [στη σχετική ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου.
- Να απαντήσετε συντάσσοντας μία σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά στην παρακάτω ερώτηση: «Ποιο είναι το αποτέλεσμα της γενναιότητας αυτών που έχασαν τη ζωή τους στον πόλεμο;».
- Να αποθηκεύσετε το Φύλλο Εργασίας σας στο ιστολόγιο.
- Να διαβάσετε τις [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#) της περιόδου.
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν είναι ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, που διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κλπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.
- Να ξαναδιαβάσετε τώρα την απάντηση που δώσατε στη νοηματική ερώτηση. Θα προσθέτατε ή θα αφαιρούσατε κάτι και γιατί;

ΟΜΑΔΑ 3

- Να μπειτε στο ιστολόγιο της τάξης και να ανοίξετε τον εννοιολογικό χάρτη με το όνομα της ομάδας σας.
- Να συμπληρώσετε τον εννοιολογικό χάρτη, ανιχνεύοντας τις σχέσεις στις λέξεις/φράσεις της περιόδου: «Και γάρ τοι ... τιμᾶσθαι». Μπορείτε να συμβουλευτείτε τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου, ανατρέχοντας [στη σχετική ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου.
- Να απαντήσετε συντάσσοντας μία σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά στην παρακάτω ερώτηση: «Ποιες τιμές αποδίδουν σε αυτούς που έχασαν τη ζωή τους στον πόλεμο οι συμπολίτες τους;».
- Να αποθηκεύσετε το Φύλλο Εργασίας σας στο ιστολόγιο.
- Να διαβάσετε τις [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#) της περιόδου.
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν είναι ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, που διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κλπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.
- Να ξαναδιαβάσετε τώρα την απάντηση που δώσατε στη νοηματική ερώτηση. Θα προσθέτατε ή θα αφαιρούσατε κάτι και γιατί;

ΟΜΑΔΑ 4

- Να μπειτε στο ιστολόγιο της τάξης και να ανοίξετε τον εννοιολογικό χάρτη με το όνομα της ομάδας σας.
- Να συμπληρώσετε τον εννοιολογικό χάρτη, ανιχνεύοντας τις σχέσεις στις λέξεις/φράσεις της περιόδου: «Εγώ μὲν οὖν ... κατέλιπον». Μπορείτε να συμβουλευτείτε τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου, ανατρέχοντας [στη σχετική ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου.
- Να απαντήσετε συντάσσοντας μία σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά στην παρακάτω ερώτηση: «Ποια είναι η προσωπική γνώμη του ρήτορα για τους νεκρούς;».
- Να αποθηκεύσετε το Φύλλο Εργασίας σας στο ιστολόγιο.
- Να διαβάσετε τις [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#) της περιόδου.
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν είναι ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, που διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κλπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.
- Να ξαναδιαβάσετε τώρα την απάντηση που δώσατε στη νοηματική ερώτηση. Θα προσθέτατε ή θα αφαιρούσατε κάτι και γιατί;

Β' Φάση

Φύλλο Εργασίας κοινό

- Να μπειτε στο ιστολόγιο της τάξης και να ανοίξετε το νέο Φύλλο Εργασίας με το όνομα της νέας σας ομάδας.
- Να διαβάσετε τα «κομμάτια» της μετάφρασης που το κάθε μέλος έχει μαζί του από τη δουλειά που έκανε στην προηγούμενή του ομάδα και να συνθέσετε τη μετάφραση όλου του κειμένου πια σε λόγο νεοελληνικό που να ικανοποιεί όλα τα μέλη της ομάδας. Να προσέξετε ιδιαίτερα την έκφρασή σας και να λάβετε υπόψη σας την επικοινωνιακή περίσταση (επιτάφιος λόγος). Μπορείτε να συμβουλευτείτε ό,τι πληροφορία αποκομίσατε από την προηγούμενη φάση.
- Να αποθηκεύσετε την τελική μεταφραστική σας εκδοχή, ώστε να παρουσιαστεί στην ολομέλεια.
- Ποια μεταφραστική εκδοχή σας φαίνεται αρτιότερη και γιατί;
- Να εντοπίσετε τα επίθετα που υπάρχουν στο κείμενο. Πώς καταφέρνει ο ρήτορας να τονίσει τη σημασία της θυσίας και να προσδώσει στον λόγο του μεγαλοπρεπή τόνο;

Γ' Φάση

Φύλλο Εργασίας

ΟΜΑΔΑ 1

- Να φτιάξετε ένα πολυτροπικό κείμενο με θέμα: «Θυσία σήμερα είναι...».
- Μπορείτε να βρείτε ή να συνθέσετε τραγούδι, ποίημα. Να δείξετε αποσπάσματα κινηματογραφικών ταινιών/θεατρικών έργων. Να βρείτε ή να σχεδιάσετε σκίτσα. Να φέρετε εικόνες, αποσπάσματα άρθρων/λογοτεχνικών έργων κλπ.

ΟΜΑΔΑ 2

- Να φτιάξετε ένα πολυτροπικό κείμενο με θέμα: «Ηρωας σήμερα είναι...».
- Μπορείτε να βρείτε ή να συνθέσετε τραγούδι, ποίημα. Να δείξετε αποσπάσματα κινηματογραφικών ταινιών/θεατρικών έργων. Να βρείτε ή να σχεδιάσετε σκίτσα. Να φέρετε εικόνες, αποσπάσματα άρθρων/λογοτεχνικών έργων κλπ.

ΟΜΑΔΑ 3

- Να φτιάξετε ένα πολυτροπικό κείμενο με θέμα: «Σήμερα αποδίδουμε τιμές με...».
- Μπορείτε να βρείτε ή να συνθέσετε τραγούδι, ποίημα. Να δείξετε αποσπάσματα κινηματογραφικών ταινιών/θεατρικών έργων. Να βρείτε ή να σχεδιάσετε σκίτσα. Να φέρετε εικόνες, αποσπάσματα άρθρων/λογοτεχνικών έργων κλπ.

ΟΜΑΔΑ 4

- Να φτιάξετε ένα πολυτροπικό κείμενο με θέμα: «Θέλουμε να μας θυμούνται οι μεταγενέστεροι για...».
- Μπορείτε να βρείτε ή να συνθέσετε τραγούδι, ποίημα. Να δείξετε αποσπάσματα κινηματογραφικών ταινιών/θεατρικών έργων. Να βρείτε ή να σχεδιάσετε σκίτσα. Να φέρετε εικόνες, αποσπάσματα άρθρων/λογοτεχνικών έργων κλπ.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Οι μαθητές μπορούν να ερευνήσουν σε άλλη εκδοχή του σεναρίου τους [επιτάφιους λόγους του Δημοσθένη και του Θουκυδίδη](#), που μπορούν να βρουν στην Πύλη και να βγάλουν συμπεράσματα για τα χαρακτηριστικά του επιτάφιου λόγου. Μπορούν, επίσης, στη Γ΄ Φάση να δεχθούν πιο συγκεκριμένη καθοδήγηση από τον διδάσκοντα και να προβούν σε σύγκριση των εννοιών (θυσία - ήρωας - τιμή - υστεροφημία), όπως αυτές εμφανίζονται στο κείμενο και σε άλλα διδακτικά αντικείμενα π.χ. θυσία Ισαάκ (Θρησκευτικά), ήρωας Αχιλλέας / Οδυσσέας / Κολοκοτρώνης / Κύπρος («Ιλιάδα», Ιστορία), «τιμή» και πολυσημία της λέξης (Νέα Ελληνικά) κλπ. Το σενάριο σε αυτήν την εκδοχή θα επεκταθεί αρκετά και μπορεί να αποτελέσει Σχέδιο Εργασίας (Project). Παρόμοια, θα μπορούσε το υλικό που θα παραχθεί να παρουσιαστεί σε εκδήλωση του σχολείου και, αν και άλλα τμήματα προβούν σε εφαρμογή του, θα μπορούσε να γίνει και κάποιου είδους λεκτικής αντιπαράθεσης (debate) για τις έννοιες όπως «θυσία», «ήρωας» κλπ., εφόσον υπάρξουν αντικρουόμενες απόψεις. Ο διδάσκων, τέλος, μπορεί να εστιάσει στις αντιθέσεις του κειμένου και στη χρήση του υπερθετικού βαθμού, για να συνδέσει το νόημα και το κειμενικό είδος με τη γραμματική της ενότητας (ακολουθεί η διδασκαλία των παραθετικών).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Είναι απαραίτητη η εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, για να μην υπάρξει μεγαλύτερη καθυστέρηση σε ένα ήδη επεκταμένο χρονικά σενάριο (σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα). Επιπλέον, το σενάριο προϋποθέτει τη γνώση του συγκεκριμένου επικοινωνιακού και ιστορικού πλαισίου από τους μαθητές. Επομένως, πρέπει να έχει προηγηθεί μια πρώτη προσέγγιση του κειμένου. Μια ακόμη δυσκολία μπορεί να αποτελέσει η σύνθεση του εννοιολογικού χάρτη τόσο για τους μαθητές όσο και για τον διδάσκοντα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bernstein, B. 1996. *Pedagogy, Symbolic Control and Identity. Theory, Research, Critique*. London: Taylor and Francis.

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge.

Δανασσής – Αφεντάκης, Αντ. Κ. 1992. *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική - Θεματική της Παιδαγωγικής Επιστήμης: Παιδαγωγική ανθρωπολογία - Παιδαγωγική ηθική*. Αθήνα: Δανασσής – Αφεντάκης Αντώνιος.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2, 111-124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge MA: Harvard University Press. [15/10/2012]